

БІБЛІОТЕКА ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Іван Огієнко

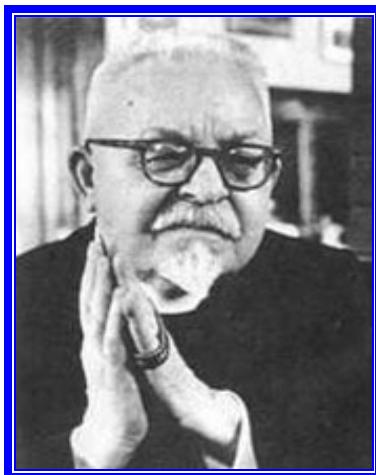
До 130 річчя від дня народження

(1882-1972)

Інформаційно-бібліографічний список

Дата відбору матеріалу: 12.01.2012
Укладач: А. І. Мартинюк

Іван Огієнко

(1882—1972)

Іван Огієнко (церковне ім'я Іларіон) народився у містечку Брусиліві 14 січня 1882 року. Він – відомий український церковний і громадський діяч, митрополит (з 1943), мовознавець, історик церкви, педагог, дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (з 1922).

У 1896 році закінчив початкову чотирирічну школу, далі навчався у Київській військово-фельдшерській школі, по закінченню якої працював у Київському військовому шпиталі.

У 1909 р. закінчив Київський університет св. Володимира. Згодом навчався на Вищих Педагогічних курсах, працював у Київському комерційному інституті. З 1915 р. викладав у Київському університеті, був приват-доцентом на кафедрі мови і літератури. Належав до Української Партії Соціалістів-Федералістів. У 1917-1918 рр. відіграв значну роль в українізації вищих навчальних закладів і шкільництва. З 1918 р. – професор кафедри історії української культури Київського Українського Державного Університету.

14 січня 1918 р. І.Огієнко виступив на Всеукраїнському Церковному Соборі у Києві з доповіддю «Відродження Української Церкви», в якій аргументовано довів право Української церкви на самостійне існування. Влітку 1918 р. виступив засновником і став першим ректором Кам'янець-Подільського Українського Державного Університету (відкритий 22.10.1918).

На початку 1919 р. Огієнко призначався міністром освіти УНР в урядах В.Чехівського та С.Остапенка. В 1919-1920 рр. – міністр віросповідань УНР в урядах І. Мазепи та В.Прокоповича.

16 листопада 1919, після від'їзду Директорії УНР з Кам'янця-Подільського, І.Огієнко став головуповноваженим уряду. Захоплення Кам'янця-Подільського більшовицькими військами (16.11.1920) змусило його емігрувати до Польщі. З 1920 р. він жив у Тарнуві, в 1921 р. був членом Ради Республіки і до 1924 р. – міністром у справах віровизнання уряду УНР в екзилі.

З 1924 р. викладав українську мову у Львівській учительській семінарії, протягом 1926-1932 рр. був професором церковнослов'янської мови на богословському факультеті Варшавського університету. Заснував і редагував у Варшаві журнал “Рідна мова” (1933-1939 рр.) і “Наша культура” (1935-1937 рр.), які сприяли популяризації української культури, норм єдиної літературної мови серед українців за межами УРСР, виступав проти русифікаторської політики тогочасного керівництва радянської України.

У жовтні 1940 р. на Соборі українських православних єпископів був висвячений (під ім'ям Іларіона) архієпископом Холмським і Підляським. Здійснював українізацію церкви на Холмщині шляхом запровадження української мови у богослужіння. З березня 1944 р. – митрополит Холмсько-Підляський.

Влітку 1944 р. Огієнко змушений був емігрувати до Швейцарії (жив у Лозанні), а у вересні 1947 р. – до Канади (м.Вінніпег). У серпні 1951 р. на Надзвичайному Соборі УГПЦ у Вінніпезі був обраний главою Української Греко-Православної Церкви у Канаді та митрополитом Вінніпегу. І.Огієнко доклав чимало зусиль для організації та розбудови українського національно-культурного та релігійного життя в Канаді. Заснував Теологічне Товариство (нині Теологічне Товариство митрополита Іларіона), здійснив реорганізацію богословського факультету Манітобського університету, перетворивши його в Колегію ім. св. Апостола Андрія (готує православних священників для українських громад в усьому світі), очолював Науково-Богословське товариство, розгорнув велику науково-дослідницьку та видавничу діяльність, відновив видання та

продовжував редагування науково-популярного журналу “Наша культура” (1951-1953 рр., з 1954 р. – “Віра і культура”). За І.Огієнка було проголошено Акт об’єднання 3-х українських автокефалій за кордоном.

Справа життя Івана Огієнка – переклад Біблії, що до сьогодні є неперевершеним надбанням українського народу (працював з 1936 до 1955 рр.).

Митрополит Іларіон помер у віці 90 років у Вінніпезі 29 березня 1972 року.

Список складено на основі перегляду каталогів та картотек бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка. Він містить 55 джерел інформації (книги, статті з періодичних видань і збірників).

Список може стати у нагоді викладачам, студентам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться постаттю Івана Огієнка.

Праці Івана Огієнка

1. Іларіон (Іван Огієнко). Богдан Хмельницький / Іван Огієнко ; [упоряд. М. С. Тимошик] ; Фундація ім. митр. Іларіона (Огієнка). – К. : Наша культура і наука, 2004. – 445 с. : ілюстр.
2. Іларіон (Іван Огієнко) . Дохристиянські вірування українського народу : іст.-реліг. моногр. / митрополит Іларіон. – К. : Обереги, 1992. – 424 с.
3. Іларіон (Іван Огієнко). Історія українського друкарства / Іван Огієнко ; упоряд., авт. передм. Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2007. – 534 с. : фотогр.
4. Іларіон (Іван Огієнко). Історія української літературної мови / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) ; [упоряд., авт. прим. М. Тимошик]. – К. : Либідь, 1995. – 293, [1] с.
5. Іларіон (Іван Огієнко). Наука про рідномовні обов’язки; Вчімося рідної мови : [уривки зі ст.] / Іван Огієнко // Дивослово. – 2003. – № 10. – С. 67-70.
6. Іларіон (Іван Огієнко). Рятування України / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) ; упоряд., авт. передм. і комент. Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2005. – 463 с

7. Іларіон (Іван Огієнко). Свята Почаївська лавра / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) ; упоряд., авт. передм. Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2004. – 439 с.
8. Іларіон (Іван Огієнко). Слово про Ігорів похід : пам'ятка укр. л-ри XII віку / митрополит Іларіон. – Рівне, 2000. – 229 с.
9. Іларіон (Іван Огієнко). Українська культура / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) // Українознавство : хрестоматія-посібник. У 2 кн. Кн. 2 / В. С. Крисаченко. – К. : Либідь, 1996 – 1997. Кн. 2. – 1997. – С. 382-391.
10. Іларіон (Іван Огієнко). Українська церква : нариси з історії укр. православ. церкви. У 2 т. / І. І. Огієнко. – К. : Україна, 1993. – 284 с.
11. Іларіон (Іван Огієнко). Українська церква за час Руїни, 1657-1687 / Іван Огієнко (митрополит Іларіон) ; упоряд., авт. передм. Микола Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2006. – 462 с.
12. Пам'ятки = Monuments : епістоляр. спадщина Івана Огієнка (митрополита Іларіона) (1907-1968). Т. 2 / [ред. кол.: Ляхоцький В. П., Матяш І. Б., Федорова Л. М. та ін.] ; Держ. ком. арх України. – К., 2001. – 477 с.

Література про життя і діяльність І. Огієнка

1. **Атаманчук М.** Незгасний світоч України / Микола Атаманчук // Берегиня. – 2011. – № 1. – С. 68-74.
2. **Бацевич Ф.** Духовний, етно- і культуротвірний потенціал рідної мови в концепції І. Огієнка / Флорій Бацевич // Духовна синергетика рідної мови. Лінгвофілософські нариси : монографія / Флорій Бацевич. – К. : Академія, 2009. – С. 99-106.
3. **Бацевич Ф. С.** Рідна мова в наукових концепціях Івана Огієнка / Ф. С. Бацевич // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2010. – N 7. – С. 16-18.

4. **Болтівець С. І.** Психологічні чинники розвитку мовної свідомості у науковій спадщині Івана Огієнка / Болтівець С. І. // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – N 5. – С. 66-71. – Бібліогр.: с. 71.
5. **Бондарчук Л. І.** Єврейські мотиви у творчій діяльності І. Огієнка / Бондарчук Л. І. // Євреї в Україні: історія і сучасність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 20 берез. 2009 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Кураса НАН України, Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – С. 38-44.
6. **Дідус О. М.** Просвітницькі ідеї Івана Огієнка / Дідус О. М. // Науковий пошук майбутніх вчителів-дослідників : зб. наук. пр. учасн. Всеукр. студ. олімпіади з педагогіки / М-во освіти України, Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Студ. наук. т-во. – Житомир : Вид-во ЖДПУ ім. І. Франка, 1999. – С. 18-22.
7. **Дічек Н. П.** Огієнко Іван Іванович / Н. П. Дічек // Українська педагогіка в персоналіях. У. 2 кн. Кн. 2. ХХ століття : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – С. 401-409.
8. **Заброцький М.** Світоглядні ідеї Івана Огієнка та актуальні проблеми педагогічної психології / Михайло Заброцький // Педагогічна Житомирщина. – 2002. – № 1. – С. 8-10.
9. **Іван Огієнко** : [біогр. нарис] / [авт.-упоряд.: Н. Залінська, Н. Черниш, Е. Огар та ін.] // Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX – перша третина ХХ ст.) : навч. посіб. / за ред. Надії Зелінської ; [авт.-упоряд.: Н. Залінська, Н. Черниш, Е. Огар та ін.]. – Л. : Світ, 2003. – 611 с. – Бібліогр.: с. 578-611.
10. **Іван Огієнко** й утвердження гуманітарної науки та освіти в Україні : матеріали доп. і повідомл. на Всеукр. наук.-практ. конф., 4-5 берез. 1997, м. Житомир. – Житомир : Журфонд, 1997. – 104 с.
11. **Іван Огієнко** у діалозі культур і духовності (Огієнківські читання у Чудодієвому) : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Упр. культури і

туризму Житомир. облдержадмін. ; ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 317 с.

12. **Іващенко О.** Огієнко І. І. / О. Іващенко, Ю. Поліщук // Житомирщина шляхами історії : краєзн. розвідки / О. Іващенко, Ю. Поліщук. – Житомир : Полісся, 1997. – С. 108-109.
13. **Качкан В. А.** Етнокультурний пласт Івана Огієнка / В. А. Качкан // Українське народознавство в іменах. У. 2 ч. Ч. 1 / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. – К. : Либідь, 1994. – С.281-295.
14. **Костриця М.** «Мала Батьківщина» в науковій спадщині І. І. Огієнка / М. Костриця // Педагогічна Житомирщина. – 2002. – № 2. – С. 7-9.
15. **Костриця М. Ю.** Будівничий української культури : [Іван Огієнко] / М. Ю. Костриця, Г. М. Мокрицький / У просторі і часі. Видатні постаті Житомирщини / М. Ю. Костриця, Г. М. Мокрицький. – Житомир : Журфонд, 1995. – С. 27-38.
16. **Крутій К.** Християнська мораль як елемент мовленнєвої культури в спадщині Івана Огієнка / Катерина Крутій, Наталія Маковецька // Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України : зб. наук. пр. / [ред. кол.: І. Ф. Курас, В. А. Малахів, Н. П. Поліщук]. – Острог, 1998. – С. 290-294.
17. **Кучерук О.** Іван Огієнко – оборонець рідномовної школи / Оксана Кучерук // Кожному мила своя сторона : краєзн. нариси про видат. людей, минуле Житомирщини, обряди і звичаї населення краю / [ред. кол.: Б. У. Аврамчук, Л. І. Бондарчук, Л. П. Грузська та ін.]. – Житомир : Журфонд, 1997. – 191 с.
18. **Кучинська І.** Джерела духовності Івана Огієнка / Ірина Кучинська // Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – № 1. – С. 26-30.
19. **Кучинська І. О.** Духовне відродження особистості у творчій спадщині Івана Огієнка / І. О. Кучинська // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4. – С. 158-162.

20. **Левківський М. В.** Ідея національного рідномовного виховання І. Огієнка / М. В. Левківський // Історія педагогіки : підручник / М. В. Левківський ; М-во освіти і науки України. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – С. 266-268.
21. **Левківський М. В.** Фундатор національної освіти, науки і культури / М. В. Левківський // Педагогічна Житомирщина. – 2002. – № 1. – С. 5-7.
22. **Лога Т.** Праці Івана Огієнка у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського/ Т. Лога / Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 6. – С. 51-52.
23. **Ляхоцький В.** Просвітитель : вид.- ред. діяльність І. Огієнка (митрополита Іларіона) / Володимир Ляхоцький. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2000. – 525 с.
24. **Ляхоцький, В.** Тільки книжка принесе волю українському народові... Книга, бібліотека, архів у житті Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / Володимир Ляхоцький ; Держ. ком. архівів України, Укр. держ. н.-д. ін-т архів. справи та документознавства. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2000. – 663 с. : ілюстр.
25. **Марушкевич А.** Науково-педагогічна діяльність І. Огієнка в еміграції (за епістолярними джерелами) / Алла Марушкевич // Мандрівець. – 1999. – № 3. – С. 68-70. – Бібліогр.: с. 70.
26. **Марушкевич А.** Реалії втілення результатів історико-педагогічних досліджень Івана Огієнка в курсі історії України / Алла Марушкевич // Мандрівець. – 2000. – № 1-2. – С. 67-70. – Бібліогр.: с. 70.
27. **Мовчун Л.** Духовні скарби Івана Огієнка / Лариса Мовчун // Дивослово. – 2003. – № 10. – С. 59-62.
28. **Москвіна Т. П.** Гуманістичне спрямування педагогічної спадщини І. Огієнка / Т. П. Москвіна, В. В. Кудряшова, Т. С. Гужанова // Вісник Житомирського педагогічного університету. Вип. 9. / [ред. кол.: І. М. Кучерук, Д. І. Квеселевич, О. А. Дубасенюк, та ін]. – Житомир, 2002. – С. 192-194.
29. **Ничкало Н.** Іван Огієнко про рідномовні обов'язки / Нелля Ничкало // Шлях освіти. – 2007. – № 2. – С. 49-52.

30. **Новгородський Р. Г.** Проблема соціалізації особистості в контексті педагогічної спадщини Івана Огієнка / Р. Г. Новгородський // Вісник Житомирського педагогічного університету. Вип. 9. / [ред. кол.: І. М. Кучерук, Д. І. Квеселевич, О. А. Дубасенюк, та ін]. – Житомир, 2002. – С. 145-147.
31. **Опанасюк Г. О.** І. І. Огієнко про шляхи виховання гуманної особистості в українській родині / Г. О. Опанасюк // Звягель древній і вічно молодий : тези Всеукр. наук.-краєзн. конф. з нагоди 200-річчя утворення Волин. губернії... – Новоград-Волинський, 1995. – С. 238-239.
32. **Опанасюк Г. О.** Проблема самовдосконалення особистості у творчості Івана Огієнка / Г. О. Опанасюк // Психолого-педагогічні фактори підвищення професійної майстерності вчителя-вихователя : [тези Всеукр. наук.-практ. конф. 16-17 листоп. 1995 р.] / [ред. кол.: Дубасенюк О. А., Іванченко А. В., Онищенко Ю. К., Литньов В. Є.] ; Житомир. держ. пед. ін-т ім. І. Франка. – Житомир, 1995. – С. 116-117.
33. **Опанасюк Г.** Рідномовне виховання у педагогічній спадщині І. І. Огієнка / Ганна Опанасюк // Технологія навчання у процесі підготовки майбутнього вчителя. Т. 2. Ч. 1. / [ред. кол.: Дубасенюк О. А. та ін.]. – Житомир, 1993. – С. 27-28.
34. **Опанасюк О.** Витязь духу : до 125-річчя І. Огієнка / Олексій Опанасюк // Літературна Україна. – 2007. – 25 січ. – С. 1, 7.
35. **Пугач І. Б.** Проблема патріотичного виховання в творчості І. І. Огієнка / І. Б. Пугач // Актуальні питання навчання та виховання учнівської молоді (соціально-педагогічний аспект) : матеріали наук. конф. студ. філ. ф-ту... / [за ред. А. В. Іванченко]. – Житомир, 1999. – С. 9-11.
36. **Семенюк Т. В.** І. Огієнко та сучасна школа / Т. В. Семенюк // Вісник Житомирського педагогічного університету. Вип. 9. / [ред. кол.: І. М. Кучерук, Д. І. Квеселевич, О. А. Дубасенюк та ін.]. – Житомир, 2002. – С. 151-153.

37. **Сисоєва С.** Іван Огієнко / Світлана Сисоєва, Ірина Соколова // Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. / Світлана Сисоєва, Ірина Соколова ; М-во освіти і науки України. – К. : ЦУЛ, 2003. – 307 с. – Бібліогр.: с. 304-307.
38. **Сохацька Є.** У боротьбі за самовизначення України. Іван Огієнко у «Новій Раді» 1917-1919 рр. / Є. Сохацька // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – № 7. – С. 51-55. – Бібліогр.: с. 55.
39. **Тимошик М.** Життєвий подвиг Івана Огієнка як взірець для наслідування / Микола Тимошик // Дивослово. – 2007. – № 1. – С. 40-44.
40. **Тимошик М.** «Й на друга підступне каміння...». Маловідомі сторінки життєпису Івана Огієнка / Микола Тимошик // Берегиня. – 2001. – № 3. – С. 17-32.
41. **Тимошик М.** «Лишусь навіки з чужиною...». Митрополіт Іларіон (Іван Огієнко) і українське відродження / Микола Тимошик. – К. ; Вінніпег : Наша культура і наука, 2000. – 545 с.
42. **Тюрменко І.** Державницька діяльність Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / Ірина Тюрменко // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 148-150.
43. **Фасоля А.** Іван Огієнко: наука для прийдешніх поколінь / Анатолій Фасоля // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 3. – С. 47-50.